

Pedagoogiline Ühing «Võru Seminar»

TEATED VII (XXXIII)

20. novembril 1935.

Ilmuvad 8 korda aastas.

4. a a s t a k ä i k.

Väljaandja: Ühingu juhatus.

Vastutav toimetaja: JOH. KÄIS.

Õpilaste kirjaliku kõne arendamine.*)

Joh. Käis.

Õpilaste kirjalikus kõnes esineb järgmisi tüüpilisi vigu:

1. Sõnade kordamine: „kui“, „siis“, sõna „korraga“ tarvitamine ebasobival kohal; liigsed sõnad: „nii siis“, „nii ütelda“. Samad vead esinevad ka suulises kõnes.

2. Sõnade vale järjestus lauses.

3. Kirjavahemärkide puudumine.

4. Sidesõnade puudumine, ebakohane tarvitamine või lihtsamate sidesõnade „ja“, „aga“, „kuid“, „ehk“ liigne tarvitamine.

5. Lastel, kes hästi jutustavad ja ise oskavad kava koostada, puudub kava isegi kergete lugemispalade sisu kirjalikul edasiandmisel.

6. Lõpuks kirjandeis esineb õigekirja vigu, mida ei ole etteütlustes, ära kirjas, lünkade täitmises jne.

Mainitud vead on sellega seletatavad, et lastel tuleb suuri raskusi võita sisemise kõne ülekandel väliseks kõneks. See psühholoogiline protsess, mis toimub meie eest varjatult, mõjustab laste kirjalikku kõnet. Kuid võime arvata,

*) See kirjutis on kokkuvõtte Raditševi nimelise katsekooli aruandest Moskvast. Kuigi Nõukogude-Vene koolides viimasel ajal on mõjule pääsenud paljud vana kooli meetodid (mis tõeliselt püsisid ka kõige hoogsamal uuendusajajärgul), leidub siiski vene katsekoolide töös üht ja teist huvitavat. Kokkuvõttes on vastavad näited ja väljendid kohastatud Eesti oludega.

et harjutused kirjalikus kõnes jõukohaste ja huvitavate tööde näol, mida korraldatakse kindlas süsteemis ja metoodiliselt hästi läbimõeldult, aitavad vigu kaotada ja keele ebapuhtust kõrvaldada. Ühtaegu sellega areneb lapse mõtlemine, tõuseb tema üldarenemine ja kasvab huvi raamatu vastu.

Seepärast märgime tööde põhiliigid, mille järgi teostame järjekindlalt kirjaliku kõne ravi ja täiendamist. Kõik suulise kõne arendamiseks kasutatavad võtted, eriti aga ilmekas kõne aitavad kaasa ka kirjaliku kõne arenemisele. Seepärast me ei katkesta tööd suulises kõnes, vaid alati seome kirjalikku kõnet suulisega. Kõik kirjaliku kõne liigid tugenevad seotud suulisele kõnele, aluseks võtame enamasti mitte sõna ega lause, vaid seotud jutustuse.

3. õppeaasta.

1. Lause.

1. Alusest ja öeldisest koosnevate lihtlausete mõtlemine ja kirjutamine.

2. Jutukese koostamine lauseist, mida ütlevad õpilased ise. (See on sama, mis meil kollektiiv-kirjandiks nimetatakse. J. K.)

3. Lausete laiendamine.

Töö viiakse läbi järgmiselt:

A. a) valmis teksti vaatlus, mis on valitud lühikeste lausetena näiteks: päike paistab,

pärnapuu õitseb,
rukis valmib,
millal see on?

b) selgitame, et säärased lühilauseid esinevad jutustustes teiste keskel;

d) vaatleme teksti, milles esineb laiendamata lühilauseid ja laiendatud lauseid, lühilauseite eraldamisega;

e) laiendamata lausete koostamine ja kirjutamine.

B. Analoogselt tekstiga, milles jutustus koosneb laiendamata lauseist, anname ülesande:

a) koostada peast looke õpetaja antud teemale („Kevad tuleb“, „Mis juhtus tänaval“), kasutades ainult laiendamata lauseid.

b) mõtelda jutuke õpilaste endi valitud teemale ja kirjutada see looke.

Nendes töodes lähtume tervikulisest tekstist, lapsed analüüsivad seda, koostavad lühilauseid ja viimastest jutukese antud teemale.

D. a) Vaadeldes laiendamata lauset, õpilased näevad, et seda võib täiendada, üksikasjalisemalt ja selgemalt väljendada;

b) õpilased ise esitavad küsimusi, laiendades nende abil lauset ja võrreldes seda laiendamata lausega; leiavad erinevused ja tee, kuidas saavutada selgust ja täiust.

d) selle kõrval vaadeldakse ka sõnade seost lauses, vaadeldakse lauseid, mis on selgitavaist sõnust üleküllastatud, samuti lauseid, milles puudub seos sõnade vahel, või see seos on vale, samuti kui sõnade järjestus jne.

Kirjalikke töid: 1. Laiendamata lausete kirjutamine ja nende laiendamine.

2. Laiendatud lausete koostamine, aluse ja öeldise eraldamisega ja lause analüüsiga küsimuste varal.

3. Jutukese koostamine laiendamata ja laiendatud lihtlauseist. Töid harutatakse, leitakse laiendamata ja laiendatud lihtlauseid.

4. Didaktilise materjali ettevalmistus õpilaste poolt:

a) kaardikesele kirjutatakse laiendatud lihtlause, sõnade peale pandud loogakeste ja küsimuste abil näidatakse sõnade seos lauses;

b) kirjutatakse küsimused iga sõna jaoks lauses, alates öeldisest;

d) sellele kaardikesele tehakse taskuke, kuhu pannakse sedelikesed üksikute sõnadega küsimuste alla paigutamiseks;

e) antakse ülesanne — asetada küsimustele sõnad taskukesest ja saadud lause kirjutada vihku.

2. Kavastamine.

1. Teksti vaatlus. Tekst on jagatud osadeks. Loetakse pala tervelt. Loetakse üksikute osade kaupa, leitakse selles oluline ja katsutakse väljendada see lühidalt. Kava kirjutatakse tahvlile (soovitav ka õpilaste poolt lehekestele, J. K.), nii et õpilase silmi ees tekib kogu teksti kava.

2. Jutustamine kava järgi.

3. Kava koostamine teataval kujul — lühilauseitena, üheainsa sõnaga, väljavõtetenä tekstist; viimast kasutatakse sagedamini.

Selles klassis teeme katseid ka liitkava koostamisega, jagades pala suuremateks osadeks ja leides nendele alajaotusi. Kõige paremini õnnestub see töö kinos nähtu käsitlusel, üldiselt aga on niisugune kavastamine raske.

Kirjalikuks tööks: 1. Kava koostamine ja üleskirjutamine vaadeldud pildile, loetud või kuulatud palale. Valitud osa kirjeldus-üंबरjutustus. Terve pala üंबरjutustus või terve pildi kirjeldus kujuneb rea õpilaste töödest.

2. Kava koostamine üksikute piltide järgi ja vastav allkiri pildile.

3. Liitkava koostamine ja üleskirjutamine.

3. Seotud jutustus.

A Tööd selles osas on kõige parem alata kirjeldusega, näit. lastele hästi tuttava ja armsa looma kirjeldusega, ja siis juba minna üle inimese kirjeldusele.

Töö metoodikas eristame 4 astet:

1. Kunstipärase jutustuse vaatlus, et leida võtted ja kujud, mille abil kirjanik kirjeldab vähe tuntud looma, aga nii, et lugeja saaks selge ja kujuka pildi sellest loomast. Loetakse vastavat pala, millest valitakse umbes 10 rida tabavat kirjeldust. See katke kirjutatakse vihku.

Siis loetakse katket vihust ja vaadeldakse väljendusi, mis annavad eriti selge pildi loomast. Vihud pannakse kinni ja õpilased katsuvad oma sõnadega looma kirjeldada. Tõsi, see on kirjaniku järeleaimamine, tema sõnavara kasutamine, kuid see ongi väärtuslik, sest niiviisi kasvab ka õpilase sõnavara.

Koduseks tööks antakse oma lemmiklooma kirjeldus. Selle huvitava tööga tulevad lapsed kergesti toime.

Näide:

Meie kiisu.

Meil on pehmekarvane, tuhkhall kass, nimega Mursik. Tal on tugevad käpad, ümarmargune pää, rohelised silmad, sügavale peidetud küünised, teravad hambad, tihedad vurrud ja pikk, karvane saba. Ta on kuri ja püüab hästi hiiri.

2. Inimese kirjelduseks valisime mõne teose, milles on iseäranis selgesti antud ühe või teise tegelase kuju. Vaadeldakse, kuidas kirjanik kirjeldab oma tegelast. Ka lapsed kirjeldavad sama tegelast kirjaniku eeskujul. Siis katsuvad täiendada kuju oma loodud piltidega.

See töö väga meeldis lastele ja nad vabal soovil ise hakkasid kodus kirjutama meeldivaist tegelasist lektüüri järgi.

Samal eeskujul lapsed kirjeldasid ka koduseid.

Näide:

Minu onu.

Tal on mustad siledad juuksed, suured

pruunid silmad, paksud, pehmed kulmud ja pikad ripsmed. Väike, vähe konksus nina. Mitte väga suured kõrvad ja väike suu. Ta on kõrge kasvuga, laiade õlgadega ja tugevate kätega.

3. Inimese välimuse kirjeldus otsese vaatluse põhjal. Alguses jutustab õpetaja lookese sellest, kuidas Miku koolist koju tulles jutustab emale, et ta kohanud teel kedagi meest, kes küsinud isa aadressi ja lubanud õhtul ise tulla. Ema küsis muidugi: „Kes see võis olla? Kuidas ta välja nägi?“

Kuidas pidi Miku seda tundmata meest kirjeldama, et ema võis ütelda: „See on ju Kaarel Põllusaar.“

Õpetaja annab ülesande: Igaüks kirjeldage kedagi oma kaasõpilasist, aga ütlemata, kes see on. Teised aimaku, keda kirjeldatakse. Selline töö-mäng väga huvitab lapsi.

Üks tüdrukuke kirjutab: „Tumedad siidjad, kergelt lokis juuksed, sinised silmad, sirge nina. Kui naerab, paljastab tugevaid, valgeid hambaid. Kõik naersid: „See on Valli“.

4. Töökäigust lapsed jõudsid arusaamisele, et inimese kirjeldusel on vähe välimusest. Ja me läksime üle paljast välimuse kirjeldusest lühidaile iseloomustustele. Selleski töös kasutasime kohaseid lugemispalu.

B. Jutustuse koostamine tugisõnade alusel.

Et kergendada seotud jutustuse koostamist, antakse 3—4 sõna, mis näitaksid teatavat sihti jutustusele. 2. klassis võtsime tugisõnadena: Rebane, jahimees, kanad. Nüüd kordasime sama tööd, et selgitada, kuidas on kasvanud laste sõnavara ja missuguseid võtteid nad tarvitavad.

2. klassis kirjutab õpilane:

Metsa ääres jalutasid kanad. Korraga märkasid nad midagi punakat põsastes. Nad ehmusid väga ja pistisid jooksma kodu poole, aga rebane nende järel. Jahimees kuulis, et kanad kisendavad, tuli majast välja ja nägi rebast. Ta võttis püssi ja laskis rebase maha.

3. klassis sama õpilane kirjutas järgmise jutukese:

Me elasime külas, mis asus metsa ääres. Meil oli palju kanu. Kord me kõik magasime. Korraga kuuldus õuest rabinat, siis jäi kõik vaikseks. Pärast hakkasid kanad valjusti kaagutama. Me kõik jooksime õue. Kõrval vilksatas rebase karvane saba. Me läksime kanalasse. Sää! nägime õudse pildi: Meie armsal haudujal kanal oli kõri läbi puretud. Nagu näha, ei saanud rebane oma saaki ära viia, vist küll seepärast, et kuulis meid ja jooksis minema. Ja me otsustasime rebasele kätte maksta ja ta kinni püüda.

(Järgneb kirjandi 2. osa rebase kinnipüüdmisest).

Töökeste võrdlusest on selge, kuidas on rikastunud sõnavara, selgunud ja süvenenud sisu, arenenud mõttekäik. See edu tuleb suurel määral hoolikast metoodilisest tööst õpilase sõnavara ja mõtetegevuse aktiveerimisel.

D. Kirjanduslikkude palade käsitlest sidusime ka loovate töödega.

Selleks võetakse järgmisi ülesandeid: Muuta tegelaste iseloomu ja olukorda (kurja asemele häa, rikka asemel vaene), võtta juurde mõni uus tegelane, mõni välja jätta, muuta jutustuse sisu (õnneliku lõpu asemel õnnetu lõpp ja ümberpöördu) jne.*)

E. Igal õppeaastal, algklassides jutustamiseks, 3. ja 4. klassi kirjandiks anname niisuguseid teeme, mis peale kõnearendamise näitaks ka õpilase ilmet, tema püüdeid ja meeleolu. Teiste sõnadega, me taotleme õpetuslikke ja kasvatuslikke eesmärke, kui anname õpilasele niisuguseid ülesandeid: „Jutusta (või kirjuta), kelleks tahaksin saada?“, „Minu lemmik-töö“ jne.

Kõigi tööde kohta võime teha esialgu järgmise kokkuvõtte:

1. Järjekindel töö kirjaliku kõne alal vähendab tunduvalt õigekirjavigu.

*) Seesuguseid ülesandeid leidub meil rohkesti näiteks „Esimestes vagudes“ ka 1. ja 2. õppeaastal kas mõtlemisülesannetes või harjutustes.

2. Need tööd näitavad, a) et lapsed on elavalt huvitatud oma kodumaa elust, b) et tütarlastel ja poistel ses vanuses on ühesugused huvid.

4. õppeaasta.

4. õppeaastal jätkame eelmise aasta tööd süvendatud kujul. Rohkem tähelepanu pöörame stilistilistele harjutustele, töödele seoses kirjanduslikkude palade käsitlesega ja kirjandeile. Tööd kirjaliku kõne arendamiseks võivad olla: a) loovad, milles õpilane avaldab oma loomingut, sõnastab oma mõtteid ühe või teise ülesande kohaselt, b) stilistilised, milles õpilane vaatleb ja reprodutseerib lause ehitust, valib sõnu, õpib tundma seotud teksti ehitust.

4. õppeaastal õpilased ei oska veel hästi lauseid koostada, ei tunne veel küllaldaselt seost üksikute sõnade vahel lauses, jutustavad ebaselgelt, tarvitavad liigseid sõnu, ebakohaselt kasutavad sidesõnu jne. Neid puudusi parandame aasta alguses kollektiiv-töödega, kas pildi või jutustuse järgi. Igakord õpilased koostavad ühiselt kava järgi teksti, mille iseseisvalt üles kirjutavad.

1. Kirjeldus.

Jutustus koostatakse kollektiivselt pildi järgi. Erilist rõhku paneme sõnavara rikastamisele, kuid ühtki uut sõna ei anna õpetaja valmis kujul. Õpilased ise leiavad ja kaaluvad uusi sobivaid sõnu. Igaüks püüab leida uut sõna, et kirjeldus kujuneks elavaks, tabavaks. Töötatakse esialgselt suuliselt. Siis jutustatakse tervikuliselt ja kirjutatakse töövihku.

2. Töö vaatluse põhjal ja pildi järgi.

1. Esimesed tööd pildi järgi näitasid, et õpilased enamasti jätavad pildi sisu kõrvale ja jutustavad muust. Näiteks, kirjandis teemale: „Lapsed põgenevad äikese eest“ oli vaid paar sõna äikesest, peamiselt aga sellest, kuidas

lapsed nutsid, kui nägid äikesepilve, kuidas lapsed põgenesid, kuid midagi ei olnud äikesest.

Seepärast pidime harjutama, et lapsed oskaksid pildilt teema kohaselt leida olulist ja siis juba anda algus ja lõpp.

Lugege õpilase esimest kirjatööd:

Kuldne sügis.

Mida näen aknast.

Oli selge sügispäev. Me jooksimise lõbusas tujus puiestikus, sahistasime lehtedes ja kogusime neid tabelite jaoks. Aga Juku sulistas lombis ja tegi jalad märjaks.

Korruga midagi kõbises meie pää kohal. Kärmas orav kogus endale tõrusid tagavaraks. Aga säääl kaugel koristatakse köögivilja aias. Lapsed jooksevad, kes naeriga, kes porgandiga.

Kirjandis õpilane jutustab kõigest, mis võib sügispäeval looduses näha, kuid sugugi ei kujuta seda, mis on näha klassi aknast. Andsime lastele enne kir-

jutamist rea küsimusi: Kõigepäält, mis on näha aknast? Missuguseid puid? Kes läheb teed mööda? Mida on kuulda? jne. Kui siis lapsed kirjutasid uuesti samale teemale, saime juba seotud jutustuse. Sama õpilane kirjutas:

Selge päikesepaisteline, kuid jahe päev. Puude lehed on kollased, punased, kohati ka rohelised. Lehed katavad tiheda vaibana maad.

Nad sahisevad jalge all. Lõbus on joosta lehtede pääl, neid jalgedega segada.

Et rikastada laste sõnavara ja kergendada tööd, lugesime ka kirjanduslikke palu sügisest. Lapsed harutasid neid, panid tähele ilusaid väljendeid, leidsid ka, kuidas kirjanik näeb värve, tunneb lõhna, kuuleb mitmesuguseid hääli jne. Järjekindla metoodilise tööga saavutasime seda, et õpilased oskasid vaadelda pilte ja küllaldase täielikkusega, lihtsa keelega kirjeldada nende sisu.

(Järgneb.)

Tööst liitklassis ja ühekomplektilisis kooles, eriti nelja noorema õppeaastaga.

Vik. Ordlik.

3.

Suurima pahena emakeele tundides tuleb mainida veel kord uudsuse puudust. Mis aitab siin liikuv lugemik, kui ometi kõiki palu on enim kuulnud. Oleks sobivaid lasteraamatuid, siis küll III ja IV klassis lugemiku asemel tarvitsaks neid. Saaks nii valida alati uudet. Kuigi võib alla jutud alati ei sobiks niihästi üldisse töökaiku, ei oleks üldisele tööle illustratsiooniks, siiski võidetud oleks rohkem kui kaotatud. Emakeele lugemik on III ja IV klassis veel ikka lugemisoskuse arendamise vahend. Sellest vaatekohast ei saa üks pala olla palju teisest parem või halvem. Igatahes tuleks hakata mõtlema lugemikkude kaotamisele ja nende asendamisele mitmekesiste brošüüridega. Algus ongi juba

siin tehtud (R. Reiman „Esimesed vaod III ja IV“).

Matemaatikas surnud aega ei näigi esinevat, kui tarvitada Käis-Budkovsky „Õpilase arvutusvihke“ ja Käis-Limberg „Arvutuskaarte“. Tunni algades algab kohe töö. Vihud on meetodiliselt hästi koostatud. Nii pole hüpeid, mille tõttu ei esine tarvidus pikaajalisiks seletusiks. „Arvutuskaartide“ kohta tuleks küll seda mainida, et nooremate klasside omad liitklassides tarvitamiseks mõned on liiga pika tekstiga ja täis matemaatilisi oskussõnu.

Loodusõpetuses, maateaduses, koduloos on olemas trükituid tööjuhatastet-kogusid. Nendest saab valida õige rohkesti liitklassis tarvitamiseks. Ei tule aga mõelda, et kõiki tööjuhatasti tuleb

võtta nii, nagu nad on säälnud ja ühtegi ei või jätta kõrvale. Tööjuhatisi kogudes peab olema alati rohkem kui vaja, et oleks valik võimalik. Mingil tingimusel ei saa liitklassis samapalju tööd teha kui üksikklassis. Veel kord mainin, et siin võidujooks ja järgirühkimine on mõttetu ja sellega ei saavutata midagi hääd. Erikoolitüübid vajavad ka erisuguseid ja erisuguse ulatusega õppekavu.

Praegu olemasolevad koduloo tööjuhatisi-kogu (Parijõgi-Käis) tööjuhatisid tunduvad liitklassile kohati olevat puudulikud. Neid tundub olevat vähe ja nad ei sisalda kuigi palju iseseisvat tööd vaikseks töötamiseks klassis. Nii tuleb siin alati luua uusi ja korraldada olemasolevaid ümber. Tööjuhatis-kogusid liitklassis tarvitades ei tule kunagi kohkuda sellest, kui näete, et kuidagi ei tule välja selle ajamääraga, mis on antud tööjuhatisi all. Sai juba mainitud eelpool, et liitklass töötab aeglasemalt ja isegi kultiveerib seda. See on paratamatus.

Ajaloo IV klassile kahjuks pole veel üldse hääd tööjuhatisi-kogu. On üks kogu ja üksikuid märkmeid ilmunud, kuid siiski tuleb igal õpetajal ajada läbi ise oma koostamisoskusega. See rõõvib nii mõnegi tunni õpetaja vabaajast. Loodame, et siingi varsti ilmub enam ja paremaid trükitud aitajaid.

Suuliseks kontrollimiseks on aeg liitklassis väga piiratud. Selline kontroll on mõeldav üksikõpilasega, ajal, mil teistel omaette tööd. Nii kõiki kontrollida aga pole võimalik. Kontrollvahendiks jääb test. Trükitud standardtestidega pole palju päale hakata üksikklassisegi, veel vähem liitklassis, sest töö ulatuspiirid on siin hoopis erinevad. Küll leidub neis materjale testide koostamiseks. See toiming riisub küll palju aega, kuid pole teist teed. Testiga saame lühikese aja jooksul kõigi õpilasi teadmusist enamvähem objektiivse pildi.

Millist valmis töövormi liitklassis eelistada, kas brošüüre või tavalist koolivihku? Kõik kaalutlused kalduvad brošüüri kasuks. Ühte aga pean siin küll mainima. Minu arvates minnakse brošüüride kaunistamisel vale rada. Brošüürid ei pea sugugi välimuselt sarnanema, labaselt öeldes, mustlase hobusega. Ta võib ju päris kena paista oma ilustusis, kuid sellel puudub mõte. Ilutunde arendamine küll, aga millise ajakuluga! Kui juba ühe tähe kallal viidetakse veerand tundi aega, siis kindlasti ilutunnet saaksime arendada palju vähema ajakuluga. Õpilased niikuinii on ülekoormatud koduste töödega. Palju need aega võtavad, sellest saab selge pildi vaid ühekomplektilise kooli õpetaja. See näeb, kui aeglaselt venib iseseisev töö klassis, kus ometi abi on nii ligidal. Kodus on töötingimused veel palju halvemad. Sinna juurde veel kõiksugu brošüüride kaunistamised. Ütlete, et ega keegi ei sunni brošüüri kaunistama, aga õpetaja soov on ju õpilasele käsk ja kui õpilane näeb, et kirju brošüür meeldib õpetajale enam, eks ta siis püüa ka seda teha. Keelatagu liialdamast joonistamisega brošüüri kaunistamiseks! Kõik joonistatud illustratsioonid jäägu joonistustundideks, kaunistused käsitöötundideks ja kui nende ajast ei piisa, siis jäägu nad hoopis ära.

Liitklassis, eriti ühekomplektilises kooles õpetaja üksi oma jõuga hakkama ei saa. Ta peab looma endale abiliste kaadri õpilasist. Vanemad õpilased saavad siin teha mõndagi. Päris loomulik on, kui liitklassis vanem õde või vend aitab nooremat. See on kõige loomuliku moodus, sest kodus on see ka nii. Kui pole kodus vanemat õde või venda, siis leidub vähemalt mõni hääd tuttav, sõber, kelle abi häämeelega võetakse vastu. Ei kaota ka palju mõni andekam õpilane, kui ta pannakse jälgima mõneks minutiks nooremate tööd.

Näiteks on mõttetu lasta I klassi õpilastel laduda vigaseid sõnu ja neid kirjutada vihku. Nii surume vigase vormi võimalikult jäädavalt mällu. Aga väike viide vanemalt õpilaselt vigasele ladumisele ja viga parandatakse, kuna õpetaja võib sellal segamatult töötada mõne teise klassiga.

On tarvilik igal hommikul kontrollida, kas õpilastel käed, küünealused, kael, riided puhtad. Sellegi tööga saab hakkama ka mõni vanem autoriteetsem õpilane. Vaidlused lahendab muidugi õpetaja.

Loomulikult esinevad liitklassides ka korrapidajad, kelle funktsioonid on tavalised: valvavad, et tunni alguseks kõigil oleks vajalikud tööabinõud kohal, et klassiruumis ja kooliümbruses valitseks kord ja puhtus, et tunni algates kohe algaks töö jne.

Võib leida liitklassides veel palju funktsioone, mida võib asetada õpilaste

õlgadele. Nii loome väikese õpilaseomavalitsuse. Siiski nelja noorema õppeaastaga on see võrdlemisi raske. Aga nii mõnegi pisiasja saavad õpilased ise korraldada. Aga need pisiasjad õpetaja õlgadele jäädes, söövad päris hulga aega.

Nii, vaatamata suurtele jõupingutustele, võime saavutada ka liitklassides ühekomplektiliselt kooles siiski võrdlemisi rahuldavaid tagajärgi, võrreldes üksikklassitööga. Rohkem ei saagi nõuda, sest liitklassid on ikkagi hädavahendid, kuid sellised, mille kadumist meie silmad küll ei näe. Jääb vaid soovida, et enam uuritaks ja katsetataks sel tööpõllul, nii et töö viljakuse saaks tõsta maksimumini.

Kirjandust: E. Heywang „Die einklassige Schule“.

E. Heywang „Die Arbeitsschulidee in der einklassigen Volksschule“.

Pedagoogilise ühingu „Võru Seminar“ kirjastamise kodukord.

(Vastu võetud ühingu aastakoosolekul 19. aug. 1935.)

1. Pedagoogilise ühingu „Võru Seminar“ üheks eesmärgiks põhikirja § 2 põhjal on kasvatusteadusliku sisuga raamatute kirjastamine.

2. Selle eesmärgi saavutamiseks asutatakse kirjastuskapital, mis koosneb 5- kuni 10-kroonistest laenudest ühingu liikmeilt.

Märkus: „Teadete“ väljaandmine toimub liikmemaksu summadest.

3. Laen antakse ilma %/0 ja tähtajata laenukviitungi vastu.

4. Laen pääkoosoleku poolt määratud suuruses on kohuslik kõigile ametkohtadel teenivaile ühinguliikmeile.

5. Kirjastuskapitali võib täiendada pääkoosoleku otsusel.

6. Kapitali vabad summad hoitakse jooksva arvel Võru Ühis pangas.

7. Laenu tagasimaksmise korra määrab pääkoosolek, kui seda võimaldab kapitali seisukord.

8. Kirjastamisest saadud ülejääk, pärast laenude tagasimaksmist, jääb ühingu varaks.

9. Kirjastuskapitali tarvitab ühingu juhatus pääkoosoleku poolt kinnitatud eelarve järgi. Erakordseil juhtumel, mis edasilükkamist ei kannata, võib juhatus ka üle eelarve raha välja anda. Igast niisugusest kulust peab juhatus lähemale pääkoosolekule aru andma.

10. Kirjastusele tulevad teosed ja

nende kirjastamise korra ning honoraari määrab juhatus.

11. Honoraar makstakse välja iga poolaasta järele raamatu ilmumisest arva-tes sel määral, mil raamatut on müüdnud.

12. Kirjastuskapitali osanikele ja kohata ühingu liikmeile müüakse raamatud omahinnaga.

13. Aruanded kirjastuskapitali ja kirjastustegevuse üle esitatakse pääkoos-

olekule kinnitamiseks ühtaegu aastaaru-andega.

14. Arvepidamine kirjastuskapitali kohta toimub eraldi muudest summadest.

14. Kirjastusel tekkinud kahjude eest vastutavad kõik ühingu liikmed võrdselt.

16. Kirjastuskapitali võib likvideerida pääkoosolek, kui seda nõuab $\frac{1}{2}$ kõigist ühingu liikmeist, määrates kindlaks ka likvideerimise korra.

Organisatsiooni teated.

Ühingu juhatuselt.

Nagu nimestikust („Teatedes“ VI) selgub, on paljudel veel liikmemaksu (koos „Teadete“ tellimisega), kirjastuskapitali osamaksu ja toetusfondi maksu (alamäär ä 50 senti) tasumata. Ühingu juhatus seda meeldetuletades palub kõiki liikmeid, kes pole veel seni neid kohuseid täitnud, teha seda viivitusetu hiljemalt **1. detsembriks 1935. a.** Raha maksta ühingu volinikele (usaldusmeestele) või saata ühingu laekahoidja K. Kisandile (Võru, Kreutzvaldi 9).

Ühingu usaldusmeesteks on:

1. Horm, Valter — Tallinn, Pühavaimu 11
2. Pettai, Aleksander — Leevi
3. Ordlik, Viktor — Mändjala pstk., Kuresaare.
4. Vallner, Alleks — Paju pstk. 3, Valga
5. Hollo, Alfred — Tsiistre p.-ag.
6. Lepp, Regina — Mikitamäe, Värskä pstk.
7. Laane, Karl — E. Haridusliit, Uus 2, Tallinn.
8. Lillmaa, Johannes — Vana-Nursi algk., Jugu pstk., Võru
9. Aleksa, Meinhard — Tabina algk., Lepassaare p.-ag.
10. Ivask, Albert — Adiste algk., Põlva
11. Otsman, Herman — Räpina
12. Taba, Rudolf — Veski 16, Antsla
13. Ots, Aleksander — Kooraste algk., Kanepi
14. Arro, Elmar — Kivijärve algk., Laiuse
15. Tiits, Arnold — Mõniste algk., Mõniste.

Ühingu volinikele (usaldusmeestele).

Ühingu juhatus palub Teid tungivalt oma tegevuse piirkonnas kõik ülalnimetatud maksud ja muud summad energiliselt sissekassee-rida. Maksude ja muude summade vastuvõtmisel silmas pidada nimestikku, mis avaldatud eelviimases „Teatedes“ nr. VI (XXXII) ja erinimestikku, mis Teile saadetud ühingu laekahoidja K. Kisandi poolt 22. okt. 1935. a. Et ühingu juhatusel on eeltuleval detsembrikuul mitmed suuremad rahalised kohustused täita, siis juhatus palub Teid kõik summad, mis Teile poolt liikmeilt sisse nõutud, ühingu laekahoidjale ära saata hiljemalt **5. det. s. a.** Ühingu juhatus loodab, et kõik usaldusmehed teotsevad energiliselt ja täidavad enese peale võetud ülesanded korralikult.

Liikmemaksu 1935./36. a. eest on õiendanud:

Dubkovski, Regina.
Tulff, Joh.
Piirand, Volrad.

Õiendus: „Teadetes“ VI (XXXII) avaldatud andmeis on järgmised vead: 1) Liikmemaksu 1934/35. a. 2 kr. ja kirjastuskapitali osamaksu 5 krooni on õiendanud ka K. Vares. 2) M. Karolinil ja H. Silmetil on kirjastuskapitali osamaksu ä 5 kr. (mitte 10 kr.). 3) Peab olema: L e o k, Alfred (mitte August).